

AR IT INFRASTRUKTŪROS PLĖTROJE BUS UŽTIKRINTA KONKURENCIJA?

SANTRAUKA

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) rekomendacijos nurodo, kaip valstybėms efektyviai vykdyti infrastruktūros plėtrą bei plėtoti plačiajuosčio interneto tinklo infrastruktūrą. Šios rekomendacijos kartu su Europos Sąjungos (ES) taisyklėmis dėl valstybės pagalbos skatina vykdant IT infrastruktūros plėtrą bendradarbiauti su privačiu sektoriumi ir užtikrinti konkurenciją.

Lietuvoje informacinių technologijų (IT) sektoriuje šių principų laikomasi ne visada.

Valstybės informacinių išteklių ir duomenų centrų konsolidacija.

Tai turėtų būti organizuojama užtikrinant privačios iniciatyvos bei konkurencijos principų įgyvendinimą. Nėra jokio pagrindo manyti, kad valstybės kontroliuojamos įmonės užtikrintų didesnę saugumą ar efektyvumą.

Saugaus valstybinio tinklo administravimas ir susijusių paslaugų teikimas.

VĮ „Infostruktūra“ šias paslaugas teikia monopolinėmis teisėmis. Kitose šalyse analogiškos aukščiausio saugumo tinklų paslaugos perkamos iš privačių arba mišraus kapitalo įmonių. Tikėtina, kad nustačius konkurenciją užtikrinančias taisykles, valstybė sutaupytų ir gautų geresnės kokybės paslaugas.

Plačiajuosčio interneto tinklų infrastruktūros plėtra kaimiškose vietovėse.

Pasirinktas toks infrastruktūros modelis, kuriuo valstybė daugiausiai pati dalyvauja rinkoje kaip infrastruktūros savininkas ir paslaugų teikėjas. Vadovaujantis rekomendacijomis ir jose nustatytais principais, efektyviau būtų šių infrastruktūrą perleisti valdyti ir turėti privačiam sektoriui.

1. ĮVADAS

Viena iš svarbiausių infrastruktūros sričių – informacinių technologijų (IT) sektorius. Europos Komisijos duomenimis, IT sektoriuje tiesiogiai sukuriama 5 % Europos BVP, t. y. apie 660 mlrd. eurų per metus, todėl IT infrastruktūros plėtra yra itin svarbi sėkmingam ekonomikos vystymuisi. Tai įvertinusios tarptautinės organizacijos teikia rekomendacijas, kaip vykdyti infrastruktūros projektų plėtrą.

Pirmoje šios analizės dalyje apžvelgiamos aktualios EBPO ir ES gairės bei rekomendacijos dėl infrastruktūros projektų plėtros ir išskiriami bendri principai, kuriais vadovaujantis turėtų būti vykdoma IT infrastruktūros plėtra Lietuvoje.

Antroje dalyje analizuojamos trys atskiros sritys – valstybės informacinių technologijų turto ir duomenų centrų konsolidacija, saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklas ir plačiajuosčio interneto plėtra. Analizuojama, kaip šiose srityse taikomi tarptautinių organizacijų pateikiami principai, užsienio šalių praktika.

2. EBPO ir ES infrastruktūros plėtros principai

IT infrastruktūros plėtrai aktualūs trys EBPO parengti dokumentai – Privataus sektoriaus dalyvavimo infrastruktūroje principai¹, Investicijų į komunikacijų infrastruktūrą vaidmuo ekonomikos atgaivinimui² ir EBPO tarybos rekomendacijos plačiajuosčio interneto plėtrai³. IT infrastruktūros plėtros klausimu pasisakė ir Europos Komisija. Komunikate „Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui ES gairės“ nurodyti

¹ 2007 m. kovo 20 d. EBPO Privataus sektoriaus dalyvavimo infrastruktūroje principai. <http://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/38309896.pdf>

² 2009 m. gegužės 19 d. EBPO Investicijų į komunikacijų infrastruktūrą vaidmuo ekonomikos atgaivinimui <http://www.oecd.org/internet/broadband/42799709.pdf>

³ 2004 m. vasario 27 d. EBPO tarybos rekomendacijos plačiajuosčio interneto plėtrai <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/29892925.pdf>

bendri valstybės pagalbos teikimo principai ir kaip šie principai turėtų būti taikomi plačiajuosčio interneto plėtroje. Įvertinus šiuos dokumentus, galima išskirti dvejopą valstybės vaidmenį infrastruktūros plėtroje: reguliacinis vaidmuo ir tiesioginio rinkos dalyvio vaidmuo.

2.1 Reguliacinės grėsmės konkurencijai

Tam, kad teikiamos infrastruktūros paslaugos būtų naudingiausios vartotojams, taisyklės, reguliuojančios šią rinką, turi užtikrinti konkurenciją. Apibendrinant EBPO nustatytus principus, galima išskirti dvi pagrindines reguliacines grėsmes konkurencijai, kurių valstybės turėtų vengti.

- **Monopolijos įvedimas.**

Suteikus vienam subjektui teisę teikti paslaugas, tikimasi didesnio saugumo ar yra manoma, kad vienas subjektas efektyviau kontroliuotų infrastruktūrą.

- **Sektoriaus uždarymas paslaugas tiekėjams iš kitų šalių.**

Pasitaiko atvejų, kada infrastruktūros plėtros sektoriuje leidžiama dalyvauti tik tos šalies tiekėjams. Rinkos atvėrimas užsienio investuotojams ženkliai prisidėtų prie konkurencijos didinimo.

2.2 Tiesioginio valstybės dalyvavimo IT infrastruktūros rinkoje principai

Jei valstybė nusprendžia, jog reikia panaudoti viešąsias lėšas infrastruktūros plėtrai, EBPO ragina ją vykdyti vadovaujantis šiais principais – vartotojų prijungiamumu, inovacijomis bei plėtra, socialine nauda ir konkurencija⁴.

- **Prijungiamumas.**

Kuo mažesnėmis sąnaudomis paslaugas suteikti kuo daugiau vartotojų. To galima pasiekti skatinant skirtingų skaitmeninių tinklų, prietaisų, programų ir paslaugų konvergenciją sukuriant investicijoms ir konkurencijai palankią aplinką.

- **Ateities inovacijos ir plėtra.**

⁴ Žr. nuorodą nr. 2

Efektyviausia plėtoti tik infrastruktūros pagrindą arba tik pasyviąją infrastruktūrą. Pasyvioji infrastruktūra – tai tokia infrastruktūra, kuria po to gali naudotis ir plėtoti kiti asmenys, pavyzdžiui, civilinės inžinerijos infrastruktūra, kabelių kanalai, skirstymo spintos ir kt.

- **Socialinis atsakingumas.**

Plačiajuosčio interneto plėtos įgyvendinimo politika turėtų užtikrinti visoms bendruomenėms prieigą teisingomis sąlygomis ir konkurencingomis kainomis, nepriklausomai nuo vietovės⁵.

- **Konkurencija.**

Valstybei vykdant infrastruktūros projektus, būtina kuo mažiau iškraipyti konkurenciją⁶: vadovautis atviros prieigos principu⁷, pasirinkti tokį infrastruktūrinių objektų išdėstymą, kuris užtikrintų geriausią prieinamumą ir konkurenciją. Atskirti didmeninių ir mažmeninių infrastruktūrinių paslaugų teikimą, taip užtikrinant konkurenciją skirtinguose infrastruktūros lygiuose⁸. Taip pat būtina laikytis valstybės pagalbos tiekimo reguliuojančių normų.

2.3 ES reikalavimai valstybės pagalbai

Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką finansinė parama ar parama natūra iškraipo konkurenciją, jeigu ji sustiprina įmonės padėtį, palyginti su kitomis įmonėmis⁹. Tai pasitaiko ir IT infrastruktūros plėtroje.

Europos Komisija akcentuoja, kad kiekviena valstybės pagalbos priemonė turi atitikti šias sąlygas:

⁵ Žr. nuorodą nr. 3

⁶ Europos Komisijos Komunikatas „Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui ES gairės“ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:E2013C0073&qid=1428650635332&from=EN>

⁷ Atviros prieigos principas – visiems rinkos dalyviams ar bet kokiems kitiems privatiems subjektams turi būti sudaromos vienodos sąlygos naudotis valstybės kontroliuojama infrastruktūra.

⁸ Žr. nuorodą nr. 2

⁹ 2002 m. kovo 7 d. sprendimo Italijos Respublika prieš Komisiją, C-310/99, Rink. p. I-02289, 65 punktas <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61999CJ0310&lang1=en&type=TXT&ancre=>

1. priemonė padeda siekti visuotinės svarbos tikslų;
2. dėl rinkos nepakankamumo arba svarbių skirtumų paslauga rinkoje neteikiama;
3. valstybės pagalbos kaip politikos priemonė yra tinkama;
4. skatinamasis pagalbos poveikis;
5. teikiama tik mažiausia būtina pagalba;
6. neigiamas poveikis yra ribotas;
7. valstybės pagalba teikiama skaidriai¹⁰.

Paprastai Europos Komisija šias sąlygas siūlo įgyvendinti tokiais būdais¹¹:

1. skirstant lėšas investuotojams dotacijų pavidalu;
2. institucijoms finansuojant infrastruktūros diegimą, o po to tą infrastruktūrą perduodant investuotojams;
3. valstybei pačiai naudojant sukurtą infrastruktūrą ir teikiant su ja susijusias paslaugas;
4. valstybei finansuojant infrastruktūros diegimą ir pasiekiant jos nuosavybę, tačiau perduodant naudojimą privačiai įmonei.

2.4 IT infrastruktūros plėtos principai

Apibendrinant EBPO rekomendacijas bei ES reikalavimus, kurių būtina laikytis teikiant valstybės paslaugą, galima išskirti du bendrus principus. Jų laikantis IT infrastruktūra būtų vystoma efektyviausiai:

1. *Privačios iniciatyvos principas.*

Vykdant infrastruktūrinius projektus turėtų būti bendradarbiaujama su privačiu sektoriumi. Tai reiškia, jog infrastruktūros projektų plėtroje ir susijusių paslaugų tiekimo rinkose valstybės įmonėms neturėtų būti teikiamos privilegijos. Jei paslaugas teiktų privačios įmonės, būtų galima gauti daugiau papildomų investicijų, inovacinį bei vadybinį pranašumus.

2. *Konkurencijos principas.*

Infrastruktūros sritį reglamentuojančios taisyklės turi užtikrinti lygią konkurenciją tarp visų subjektų, jau teikiančių paslaugas arba norinčių į

¹⁰ Žr. nuorodą nr. 6

¹¹ Žr. nuorodą nr. 6

tą rinką patekti. Įmonės, teikiančios paslaugas, turėtų konkuruoti dėl klientų. Subjektai, siekiantys vykdyti infrastruktūros projektus, turėtų tarpusavyje rungtis dėl galimybės tuo užsiimti. Bet kokia valstybės intervencija turi kuo mažiau iškreipti rinką ir skatinti konkurenciją, o ne ją panaikinti. Konkurencinės sąlygos visiems subjektams turi būti vienodos ir nediskriminuojančios ar privilegijuojančios ūkio subjektų ar jų grupių.

3. Ar Lietuvoje laikomasi privačios iniciatyvos ir konkurencijos principų?

3.1 Valstybės informaciniai ištekliai ir duomenų centrai

3.1.1 Ar valstybės IT išteklių konsolidacija reikalinga?

Naujam ES paramos laikotarpiui buvo paruošta 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa (toliau – Programa), kuria siekiama skatinti kurtis informacinę visuomenę.

Šiuo metu šalies viešajame sektoriuje yra įsteigtos ir veikia daugiau nei 100 informacinių sistemų ir daugiau nei 80 valstybės bei žinybinių registru, kurių plėtrai kasmet investuojama daugiau kaip 58 mln. Eur ir daugiau kaip 29 mln. Eur išleidžiama informacinės infrastruktūros palaikymui bei eksploatacijai¹². Šių investicijų grąža nepakankama, neišvengiama technologinio turto dubliavimo, dažnai pasitaiko, kad įranga naudojama neefektyviai¹³.

Atsižvelgus į tai, siekiama sukurti valstybės informacinių išteklių valdymo modelį, konsoliduoti viešojo sektoriaus informacinių technologijų infrastruktūrą ir optimizuoti jos valdymą¹⁴. Projekto tikslas – sumažinti įdiegtų

informacinių technologijų priemonėms eksploatuoti reikalingų lėšų poreikio augimą, optimizuoti valstybės informacinių išteklių infrastruktūrą.

Kaip vieną iš pagrindinių būdų efektyvinti valstybės informacinių išteklių infrastruktūrą, siūloma informacinių duomenų centrų ir duomenų saugyklų konsolidacija. Taip būtų mažinamas fizinis darbo stočių skaičius, taikomos virtualizavimo technologijos, kartu diegiami IT valdymo ir IT paslaugų kokybiški procesai, t. y. veiksmingos priemonės efektyviam plėtros vystymuisi¹⁵.

3.1.2 Kaip konsoliduoti duomenų centrus, kad būtų laikomasi infrastruktūros plėtros principų?

Pagal įvardintas dabartines problemas duomenų centrų konsolidavimo projektu būtų siekiama sutelkti:

- IT valstybės infrastruktūrą;
- žmogiškuosius išteklius;
- IT techninę ir programinę įrangą;
- programinės įrangos platformas.

Kadangi visi šie elementai yra prieinami ir privačiam verslui ir jokių išskirtinio pobūdžio paslaugų nėra, valstybė turi pasirinkimą kaip įgyvendinti šį IT turto konsolidavimą. Projektas turėtų būti įgyvendinamas vadovaujantis nurodytais privačios iniciatyvos ir lygios konkurencijos principais.

---

tobulinimo 2012 - 2020 programos įgyvendinimo 2013 - 2015 metų veiksmų plano patvirtinimo. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1011489

¹² Valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis 2014–2020 metų laikotarpiu, tendencijų ir perspektyvų vertinimas. <http://www.esparama.lt/paraiska?id=35747&pgsz=10>

¹³ Žr. nuorodą nr. 11

¹⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2013 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr. 1V-438 dėl viešojo valdymo

¹⁵ Valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis 2014 – 2020 metų laikotarpiu, tendencijų ir perspektyvų vertinimas. Projekto aprašymas. <http://www.ivpk.lt/lt/thm/veikla/veiklos-sritys/ivpk-vykdomi-projektai/valstybes-informaciniu-technologiju-infrastrukturos-planuojamos-finansuoti-es-strukturiniu-fondu-paramos-lesomis-2014-2020-metu-laikotarpiu-tendenciju-ir-perspektyvu-vertinimas>

Būtina aiškiai įvardinti, kokios paslaugos reikalingos efektyviam projekto įgyvendinimui. Dėl šių paslaugų tiekimo lygiomis teisėmis turi konkuruoti privatus verslas.

Priešinga galimybė – konsolidaciją vykdo išskirtinai valstybės įmonė. Valstybės įmonei būtų suteiktos išskirtinės teisės teikti paslaugas valstybės subjektų ratui. Tokiai įmonei suteikus išskirtines teises, būtų nepagrįstai apribojama konkurencija ir dėl to paslaugų kaina ir kokybė nebūtų geriausia. Jei visgi būtų pasirinktas toks kelias, reikia sudaryti tikslų reikalingų paslaugų sąrašą. Taip pat būtina tiksliai apibrėžti, kokias funkcijas ir kokius valstybės poreikius duomenų centrai tenkintų. Taip būtų užtikrinta, kad ilgainiui valstybė šių paslaugų nepradėtų tiekti į rinką, taip iškraipydama konkurenciją.

Taip pat būtina atkreipti dėmesį ir į tai, kad nebūtina valstybės įmonės užtikrintų patį didžiausią infrastruktūros ar duomenų saugumą. Tam užtikrinti būtina speciali technologinė infrastruktūra bei specialistai. Prielaida, kad tik valstybei prieinami tokie resursai – neteisinga. Be to, tiek valstybės, tiek privatiems subjektams galiotų tie patys saugumo standartai. Vien tai, kad kažkokias paslaugas teikia viešasis sektorius, dar nereiškia, kad užtikrinamas aukščiausias saugumas. Dėl to esminis kriterijus, pasirenkant paslaugų teikėją, turėtų būti norimas saugumo lygis, o ne tai, ar įmonė priklauso valstybei. Didžiosios Britanijos, Australijos ir Kanados patirtis rodo, kad, siekiant sutaupyti ir gauti kokybiškas bei pakankamą saugumą užtikrinančias paslaugas, į tokius infrastruktūros projektus įsileidžiamas privatus verslas.

Didžiojoje Britanijoje mišraus kapitalo duomenų centras

Didžiojoje Britanijoje paskelbtas konkursas dėl partnerystės duomenų centrums. Planuojama, kad duomenų centruose bus talpinami slapčiausi valstybės duomenys.

Projekto įgyvendinimui Didžiosios Britanijos valdžia steigia įmonę „DatacentreCo“. Planuojama, kad konkurso nugalėtojas kontroliuos 75 % įmonės akcijų, o valstybė sau pasiliks nekontrolinį 25 % + 1 akcijos paketą.

Duomenų centrų paslaugos Australijos valdžios įstaigoms

2014 m. pabaigoje Australijos vyriausybė sudarė sąrašą paslaugų teikėjų, kurie galės teikti duomenų centrų paslaugas Australijos valdžios institucijoms. Potencialūs teikėjai – tiek valstybei priklausančios, tiek privačios įmonės.

Tam, kad patektų į sąrašą, įmonės turi atitikti keliamus standartus. Valstybės institucijos turės ne tik reikalingą informaciją apie paslaugų tiekėjus, bet ir bus užtikrintos, kad teikiamos paslaugos yra geros kokybės. Įmonių konkurencija dėl klientų valstybei padės sutaupyti lėšų ir gauti geresnes paslaugų pirkimo sąlygas.

Kanadoje duomenų centrai – ir privatūs, ir valstybiniai

Kanadoje pasirinktas toks duomenų centrų konsolidacijos planas, kurio metu dalis paslaugų perkama iš privačių įmonių. Neseniai vykusio konkurso metu nugalėjusi privati įmonė „IBM Canada Ltd.“ sudarė sutartį su Kanados vyriausybe ir įrengs bei administruos dar vieną duomenų centrą – „EDC Barrie“. „Bell Canada“ taip pat nugalėjo konkurse, kurio pagrindu įsteigė ir administruoja duomenų centrą „EDC Gatineau“. 2014 m. spalį Kanadoje atidarytas jau antras privatus duomenų centras, skirtas valstybės institucijų poreikių tenkinimui. Šiuo metu Kanados valdžios institucijos naudoja jau veikiančius ir valstybei priklausančius duomenų centrus, tačiau kartu bendradarbiauja ir su privačiu sektoriumi steigdamos naujus centrus.

3.1.3 Rekomendacijos

Norint efektyviai panaudoti investicijas konsoliduojant IT turtą ir steigiant duomenų centrus, būtina imtis šių veiksmų.

- Suteikti galimybę rinkoje dalyvauti privačiam verslui. Būtina nustatyti, kokį vaidmenį infrastruktūros projektuose ir susijusių paslaugų tiekime sau pasiliks

valstybė. Nustačius valstybės veiklos ribas, likusi paslaugų teikimo ir infrastruktūrinių projektų vystymo dalis turėtų būti perkama konkurso būdu iš privačių subjektų.

- Organizuoti konkursą dėl konsolidacijai reikalingų IT paslaugų teikimo. Ūkio subjektams lygiomis teisėmis konkuruojant tarpusavyje būtų užtikrintas efektyviausias lėšų panaudojimas.

3.2 Saugus valstybinių duomenų perdavimo tinklas

3.2.1 Saugaus valstybinių duomenų perdavimo tinklas Lietuvoje

VĮ „Infostruktūra“ – valstybės įmonė, kurios pagrindinis tikslas – užtikrinti tinkamą saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo (toliau – SVDPT¹⁶) funkcionavimą, teikti saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo ir kitais elektroninių duomenų perdavimo, telefono ryšio viešąsias paslaugas. SVDPT skirtas valstybės ir savivaldybės institucijoms, įstaigoms, įmonėms ir kitiems juridiniams asmenims, vykdančioms valstybės priskirtas funkcijas. VĮ „Infostruktūra“ duomenimis, jos teikiamomis SVDPT paslaugomis naudojasi daugiau nei 60 % valstybės institucijų¹⁷. Be šių paslaugų, įmonės įstatuose numatyta

¹⁶ SVDPT – tai uždaras telekomunikacinis tinklas, veikiantis TCP/IP protokolo pagrindu ir atskirtas nuo bendrojo naudojimo tinklų. Juo teikiamos žinybinio ir tarpžinybinio duomenų perdavimo paslaugos, funkcionuoja uždara elektroninio pašto sistema, skirta elektroniam susirašinėjimui tarp valstybės institucijų, veikia atskira uždara domenų vardų sistema (angl. Domain Name System). Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro įsakyme dėl saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo nuostatų ir saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo SVDPT apibrėžiamas kaip telematinis elektroninių ryšių tinklas visoms Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms bei kitiems juridiniams asmenims, vykdančioms priskirtas valstybės funkcijas (toliau – Lietuvos Respublikos institucijos), atliekantis vietinio domeno funkciją Lietuvos Respublikoje ir turintis vartus į Europos domeną. Saugus valstybinis duomenų perdavimo tinklas yra atskirtas ir apsaugotas nuo viešojo interneto ir neteikiamas viešai.

¹⁷ VĮ „Infostruktūra“ internetinis puslapis. <http://www.is.lt/lt/kodel-mes/svdpt.html>

galimybė užsiimti ir kitų paslaugų tiekimu: kompiuterių programavimo veikla, kompiuterinės įrangos tvarkyba, duomenų apdorojimu, interneto serverių paslaugų (prieglobos) ir susijusia veikla, kt.

Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 43 str. 6 d. numato, kad duomenys tarp institucijų teikiami saugiais elektroninių ryšių tinklais. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakyme dėl Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo nuostatų ir saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo VĮ „Infostruktūrai“ suteikta išskirtinė teisė būti SVDPT operatoriumi. Tai reiškia, kad įmonė turi monopolinę teisę teikti SVDPT ir su tuo susijusias paslaugas.

3.2.2 Lietuvos modelio problematika

Lietuvoje taikomas modelis neatitinka nei privačios iniciatyvos, nei konkurencijos principų. Paslaugas monopolinėmis teisėmis teikia VĮ „Infostruktūra“. Kartu ši įmonė teikia ir kitas komercines IT paslaugas.

SVDPT administravimas ir susijusių paslaugų teikimas paskirtas VĮ „Infostruktūra“ motyvuojant tuo, kad taip būtų stiprinamas svarbiausių valstybės informacinių sistemų saugumas¹⁸.

Privatus tinklo administratorius Anglijoje

Didžiosios Britanijos valstybės institucijos yra susijungusios į valstybinį saugų intranetą („Government Secure Intranet“), kuriuo perduodama aukščiausių saugumo standartų informacija. Konkursas dėl tinklo operatoriaus paslaugų įvyko 2011 m. ir šiuo metu paslaugas teikia privati įmonė „Vodafone Ltd.“. Sutartis tarp valstybės ir įmonės sudaryta iki 2015 m.

¹⁸ Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymo Nr. 1V-167 dėl saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo nuostatų ir saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=233839

Privatus tinklo administratorius Prancūzijoje

2012 m. Prancūzijos vyriausybė nusprendė kurti saugų tarpinstitucinį telekomunikacijų tinklą RIE („Réseau Interministériel de l'Etat“), kuris suvienytų atskirų departamentų tinklus ir užtikrintų pastovų viešųjų paslaugų teikimą sutrikus interneto ryšio tiekimui ar atsiradus išorės grėsmei. Planuojama, kad tinklas suvienys apie 17 000 atskirų departamentų tinklų.

2014 m. šiam projektui įgyvendinti buvo pasirinkta įmonė „Thales“. Tai privati įmonė, kurios 26,6 % akcijų priklauso Prancūzijos valstybei. „Thales“ tieks Prancūzijos vyriausybei paslaugas saugių tinklų, kibernetinio saugumo ir IT paslaugų srityse. Planuojama, kad tinklas apjungus įvairias institucijas, pasieks apie 900 000 vartotojų.

Prancūzijos ir Didžiosios Britanijos pavyzdžiai rodo, kad siekiant užtikrinti didžiausią saugumą, nebūtina saugaus tinklo infrastruktūros kūrimo ir susijusių paslaugų tiekimo paskirti išskirtinai valstybės įmonei.

Pirma – Lietuvoje šioje srityje pažeidžiamas privačios iniciatyvos principas. Paslaugas teikia valstybei priklausanti įmonė, o privatūs subjektai tokios galimybės net neturi. Negana to, valdžios institucijos atvirai raginamos naudotis VĮ „Infostruktūra“ paslaugomis¹⁹. Tai yra tiesioginis interesų konfliktas ir sau priklausančios įmonės protegavimas. Taip atsisakoma galimybės pasinaudoti privataus sektoriaus teikiamais pranašumais.

¹⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija 2013–10–16 kreipėsi į kai kuriuos valstybei priklausančius subjektus dėl informacinių sistemų kibernetinio saugumo užtikrinimo. Rašte nurodoma, kad vis labiau kompiuterizuojant valstybės institucijų veiklą, labai padidėja elektroninės informacijos saugos užtikrinimo įstaigose poreikis. Raginama įvertinti kibernetinių grėsmių pavojų ir skatinama naudotis VĮ „Infostruktūra“ teikiamomis SVDPT paslaugomis. Rašte rekomenduojama, siekiant užtikrinti įstaigos kibernetinį saugumą ir atsparumą, pirmiausiai išnaudoti jau sukurtas valstybines technologines priemones.

Antra – konkurencijos šioje srityje taip pat nėra, nes SVDPT paslaugas išskirtinai gali teikti tik valstybės įmonė. Konkurso būdu perkant duomenų perdavimo paslaugas, būtų galima sutaupyti biudžeto lėšų. Nors toks reguliavimas motyvuojamas saugumo poreikiu, kitų šalių pavyzdžiai rodo, kad siekiant užtikrinti kuo didesnę saugumą ir aukščiausios kokybės paslaugų administravimą, kaip tik pasirenkami privatūs paslaugų tiekėjai. Be to, kaip jau aptarta anksčiau, nėra pagrindo teigti, kad būtent valstybės įmonės IT infrastruktūros srityje gali užtikrinti didesnę saugumą.

Verta paminėti ir tai, kad Lietuvoje SVDPT paslaugas paprastai perka viešojo administravimo subjektas. Dažniausiai perkama vidaus sandorio išimties iš Viešųjų pirkimų įstatymo pagrindu. Tai reiškia, kad perkančiosioms organizacijoms nereikia vykdyti konkurso procedūros. Prisijungus prie SVDPT, kartu teikiamos ir kitos paslaugos, dėl kurių teikimo galėtų konkuruoti ir privatūs ūkio subjektai. Tačiau taip nėra – komercinės paslaugas, kurias perkančioji organizacija pirktų viešųjų pirkimų būdu, be konkurso gali teikti VĮ „Infostruktūra“.

VĮ „Infostruktūra“ 2013 m. finansinėje ataskaitoje nurodyta, kad iš SVDPT sutarčių gauta 14 246 tūkst. Lt (apie 4130 tūkst. Eur) pajamų. Tai sudaro tik apie 47 % iš visų veiklų gautų pajamų²⁰. VĮ „Infostruktūra“ dėl jai suteiktų monopolinių teisių, kartu su SVDPT teikia ir paketą kitų informacinių technologijų paslaugų ir užima rinkos dalį dėl kurios reikėtų konkuruoti su privačiais ūkio subjektais. Jei valstybinė įmonė veikia dvejose skirtingose rinkose, kurių vienoje valstybė yra suteikusi monopolines teises, o kitoje konkuruojama su kitomis įmonėmis, kyla grėsmė tokiems konkurencijos iškraipymams kaip kryžminis subsidijavimas. Tai reiškia, kad įmonei veikiant nepelningai rinkoje, kurioje reikia konkuruoti, ji gali savo veiklą subsidijuoti iš pajamų, gaunamų už monopolinę veiklą, taip iškraipant konkurenciją²¹.

²⁰ VĮ „Infostruktūra“ 2013 m. veiklos ataskaita. http://www.is.lt/download/188/20140529_1.pdf

²¹ Konkurencinis neutralumas. EBPO rekomendacijų, gairių ir geriausių praktikų rinkinys. 2012 m. <http://www.oecd.org/daf/ca/50250955.pdf>

3.2.3 Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti, kad privatus sektorius lygiomis galimybėmis konkuruotų saugaus tarpinstitucinio tinklo infrastruktūroje, būtina imtis žemiau išvardintų veiksmų.

- Panaikinti VĮ „Infostruktūra“ suteiktas monopolines teises teikti su SVDPT susijusias paslaugas. EBPO rekomendacijos ir užsienio šalių patirtis rodo, kad valstybinės įmonės monopolis trukdo sutaupyti ir neužtikrina aukščiausio saugumo.
- Organizuoti konkursą, kuriame būtų parenkamas saugaus tarpinstitucinio duomenų tinklo operatorius ir susijusių paslaugų tiekėjas. Konkurso sąlygose turėtų būti suformuluojami tikslūs saugumo reikalavimai teikiamoms paslaugoms. Taip būtų sutaupomos biudžeto lėšos ir užtikrinama paslaugų kokybė.
- Komercinės paslaugas viešojo administravimo subjektai turėtų pirkti konkurso būdu aiškiai atskyrus jas nuo SVDPT paslaugų.

3.3 Plačiajuostis internetas

3.3.1 Valstybinis plačiajuosčio interneto tinklas Lietuvoje

2005–2008 m. Lietuvoje įvykdytas ES struktūrinių fondų dalinai finansuotas projektas „Kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plačiajuostis tinklas RAIN“ (toliau – RAIN). Projektu siekta suteikti plačiajuosčio interneto prieigą trims ketvirtadaliams Lietuvos kaimiškųjų vietovių švietimo institucijų, viešojo administravimo įstaigų, sveikatos apsaugos institucijų, savivaldos institucijų įsteigtiems viešosios prieigos prie interneto taškams.

Teigiama, jog miestuose, kur didelė viešojo sektoriaus organizacijų, privačių įmonių ir gyventojų koncentracija, plačiajuosčio ryšio infrastruktūros darbai efektyviai vykdomi privačia

iniciatyva²². Tuo tarpu verslui ekonominiu požiūriu neapsimoka investuoti į modernios ryšio infrastruktūros kūrimą kaimiškose vietovėse. Viešojo sektoriaus dalyvavimas, kuriant plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą atokiose vietovėse, motyvuojamas tuo, kad skirtingos galimybės naudotis plačiajuosčiu internetu dar labiau stiprina socialinę – ekonominę atskirtį.

2009 m. projektas pratęstas ir pradėtas įgyvendinti „Kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plačiajuosčio tinklo RAIN plėtra“ (toliau – RAIN-2) projektas. Planuojama, kad įgyvendinus RAIN-2 projektą, 98,7 % šalies gyventojų turės galimybę naudotis plačiajuosčio ryšio paslaugomis, bus sudaryta konkurencinė aplinka plačiajuosčio ryšio paslaugų teikimui, o pagrindiniai žinių centrai kaimiškose vietovėse bus prijungti prie plačiajuosčio ryšio tinklų²³.

3.3.2 Lietuvos modelio problematika

Lietuvos modelyje nesilaikoma privačios iniciatyvos principo. Pasirinktas toks valstybės intervencijos modelis, kai infrastruktūra nuosavybės teisėmis priklauso valstybei. Sukurtą tinklą valdyti ir didmenines paslaugas tretiesiems paslaugų teikėjams teikti patikėta valstybei priklausančiai viešajai įstaigai „Plačiajuostis internetas“. Tai reiškia, jog įdiegus naująjį tinklą, VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ teikia didmenines magistralinės infrastruktūros paslaugas.

JAV patirtis rodo, kad valstybei įgyvendinant plačiajuosčio interneto infrastruktūros projektus, ji susiduria su tam tikromis problemomis: projektai vykdomi neturint tvaraus verslo plano,

juose nenumatoma, kaip tinklų priežiūra ir atnaujinimas bus vykdomi ateityje. Atskirų tinklų analizės rodo, kad valstybei priklausančių tinklų plėtra kainuoja daugiau, jie pasiekia mažiau vartotojų, nei planuota, gaunamas pelnas yra

²² Galutinė ataskaita projektas „Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros ir paslaugų naudojimo skatinimo modelio parengimas“
<http://www.ivpk.lt/uploads/Leidiniai/Galutin%C4%97%20ataskaita.pdf>

²³ VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ internetinis puslapis
http://www.placiajuostis.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=16

Valstybinių plačiajuosčių tinklų nesėkmės JAV

2011 m. JAV prezidentas B. Obama paskelbė, jog vienas iš jo politikos tikslų yra tai, jog per 5 metus 98 % amerikiečių turėtų prieigą prie plačiajuosčio interneto. Dalį plačiajuosčių tinklų infrastruktūros projektų pradėjo vykdyti valstybės institucijos ir joms priklausančios įmonės. JAV patirtis rodo, kad valstybei priklausančių tinklų plėtra kainuoja daugiau ir jie pasiekia mažiau vartotojų nei planuota, gaunamas pelnas dėl konkurentų veiklos yra mažesnis, paprastai nuvertinamos administravimo išlaidos.

„Ashland Fiber Network“ (AFN) (Ohajus), pradėto 1990 m., skola siekia daugiau nei 15,5 mln. dolerių, nes buvo netiksliai apskaičiuota, kiek kainuos tinklo plėtra ir administravimas. AFN plėtros regione 1300 namų ūkių vis tiek nebuvo suteikta prieiga prie tinklo. Tai reiškia, kad šie žmonės mokesčių pavidalu turėjo padengti šio tinklo išlaidas, tačiau už tai paslaugų negavo.

„MI-Connection“ tinklas (Šiaurės Karolina), sukurtas 2007 m., kuriuo teikiamos plačiajuosčio interneto tinklo paslaugos Mooresville ir Davidsono miestams, praėjus 4 metams nuo įsteigimo vis dar nenešė pelno. Pajamos išaugo 3 %, nors buvo planuotas 20 % augimas. 2010 m. skola siekė 89,9 mln. dolerių.

Burlingtono telekomo (Vermontas) administruojamas tinklas mokesčių mokėtojams skolingas 17 mln. dolerių. O kitai įmonei „CitiCapital Advisors“ skola už įrangos pirkimą sudarė 33,5 mln. dolerių.

Valstybinis tinklas Marietoje (Džordžija), įsteigtas 2004 m., buvo parduotas už 11,2 mln. dolerių, nors infrastruktūros projektas kainavo 35 mln. dolerių. Parduodant tinklą miesto meras Billas Dunaway teigė, kad valstybės įstaigoms sunku administruoti tokį tinklą, kuris reikalauja naujų investicijų. Tokiose dinamiškose rinkose, kaip plačiajuosčio interneto tinklai, jų priežiūra, atnaujinimas, valstybė paprastai pasirodo silpnai, nes nesugeba reaguoti į paklausos pokyčius.

mažesnis ir paprastai nuvertinamos administravimo išlaidos²⁴.

Lietuvoje konkurencijos principas šioje srityje neįgyvendintas dėl dviejų priežasčių. Pirma, šiuo infrastruktūrinio projekto metu už projekto lėšas nutiestas tinklas išskirtinai priklauso VŠĮ „Plačiajuostis internetas“. Antra, nors ženkliai administracinių apribojimų norintiems taip pat teikti šviesolaidinio magistralinio tinklo paslaugas nėra, privatiems subjektams konkuruoti su šia valstybės įmone yra itin sunku, nes tam reikėtų išplėtoti atskirą plačiajuosčio interneto tinklą. Valstybei priklausantis interneto tinklas didžiąja dalimi yra finansuotas ES lėšomis. Tai reiškia, kad valstybei infrastruktūros plėtra nekainavo tiek, kiek kainuotų naujiems rinkos dalyviams. Kiti ūkio subjektai, norintys plėsti plačiajuosčio tinklo infrastruktūrą ir teikti paslaugas, yra daug sunkesnėje konkurencinėje padėtyje, nes jiems reikia finansuoti ir infrastruktūros plėtrą. Tokia sudėtingesnė konkurencinė pozicija sukuriama ne dėl natūralios monopolijos, o dėl išskirtinai valstybiniam projektui palankių finansavimo sąlygų.

Nepaisant to, privatus verslas vis tiek sugeba dalyvauti šioje rinkoje. RRT duomenimis, mobilusis internetas yra prieinamas daugiau nei 95 % visos Lietuvos teritorijoje. Tai reiškia, kad atokiose vietovėse valstybė dirbtinai sukūrė konkurenciją privačiam verslui, teigdama, jog ten privačioms investicijoms yra nepatrauklios, nors verslas ten plėtėsi. Žinoma, reikia pastebėti, kad interneto greitis skiriasi, tačiau vystantis technologijoms natūralu, kad privačių subjektų teikiamo interneto sparta prilygtų plačiajuosčiam internetui. Antra, matyti, kad vykdant plačiajuosčio interneto plėtrą, nebuvo atsižvelgta į potencialias ateities inovacijas mobiliojo interneto srityje.

3.3.3 Rekomendacijos

Atsižvelgiant į rekomendacijose nurodomus privačios iniciatyvos ir konkurencijos principus, bei Europos Komisijos Komunikate „Valstybės

²⁴ The Hidden Problems with Government-Owned Networks. FUHR. J. P. <http://www.coalitionforthenewconomy.org/wp-content/uploads/2012/01/1-6-12-Coalition-for-a-New-Economy-White-Paper.pdf>

pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui ES gairės“ pateiktus dažniausiai pasitaikančius valstybės intervencijos į infrastruktūros projektus, turi būti imamasi išvardintų veiksmų.

- Valstybei priklausanti plačiajuosčio interneto infrastruktūra turi būti privatizuojama konkurso būdu. Tiesa, reikia atkreipti dėmesį, kad pagal galiojantį reguliavimą projekto vykdytojas privalo 5 metus nuo projekto įgyvendinimo pabaigos neperleisti kitų asmenų nuosavybėn turto, kuriam buvo panaudotos ES lėšos ir 5 metus po Projekto įgyvendinimo užtikrinti veiklos tęstinumą²⁵.
- Jei toks modelis neįmanomas, galima privačiam sektoriui konkurso būdu perduoti bent jau infrastruktūros valdymą.

4. Išvados ir rekomendacijos

Vadovaujantis EBPO rekomendacijomis ir ES numatytais valstybės pagalbos taisyklėmis matyti, kad plėtojant infrastruktūrinius projektus **bendradarbiavimas su privačiu sektoriumi** užtikrinant **lygią konkurenciją** atneša daugiausiai naudos tiek valdžiai, tiek verslui, tiek vartotojams. Valdžia, siekdama plėtoti infrastruktūrą, gauna papildomų investicijų, vadybinį pranašumą, inovacijas. Verslas turi galimybę plėtoti savo veiklą. Vartotojai dėl konkurencijos gauna

²⁵ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos respublikos vyriausybės direktoriaus įsakyme dėl projekto, vykdomo pagal ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ įgyvendinimo priemonę Nr. VP2-3.2-IVPK-01 „Plačiajuosčiai elektroninių ryšių tinklai“, finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo Nr. T – 66 57 p. nurodyta, jog Projekto vykdytojas privalo:

57.1. be Komiteto ir CPVA rašytinio sutikimo neperleisti kitų asmenų nuosavybėn, neįkeisti turto ar kitokiu būdu nesuvaržyti teisių į turtą, kuriam įsigyti (sukurti) buvo suteiktos Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšos. Šis draudimas galioja Projekto įgyvendinimo metu ir 5 metus po Projekto įgyvendinimo pabaigos;

57.2. užtikrinti Projekto veiklos tęstinumą ir be Komiteto ir CPVA rašytinio sutikimo nekeisti veiklos, kuriai yra teikiamas finansavimas, pobūdžio 5 metus po Projekto įgyvendinimo pabaigos.

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=318368

geresnės kokybės paslaugas. Tai patvirtina ir kitų šalių patirtis.

4.1 Rekomendacijos

Valstybės informacinio turto konsolidacijos ir duomenų centrų srityje būtina:

- leisti viešojo ir privataus sektoriaus įmonėms konkuruoti lygiomis teisėmis dėl galimybės teikti valstybei reikalingas paslaugas duomenų centrų konsolidavimui ir valstybinių informacinių sistemų priežiūrai.

Saugaus valstybinio tarpinstitucinio tinklo srityje siūloma:

- panaikinti VĮ „Infostruktūra“ suteiktas monopolines teises teikti SVDPT ir susijusias paslaugas;
- SVDPT ir susijusias paslaugas konkurso būdu pirkti iš tokio pardavėjo, kuris paslaugas, atitinkančias keliamus standartus, teikia už priimtinausią kainą.
- komercines IT paslaugas viešojo administravimo subjektai turėtų pirkti konkurso būdu.

Valstybinio plačiajuosčio interneto infrastruktūros srityje siūloma:

- konkurso būdu privatizuoti arba perleisti valstybės valdomo plačiajuosčio interneto tinklo infrastruktūros valdymą privačiam sektoriui.

PRIEDAS

EBPO principai privataus sektoriaus dalyvavime infrastruktūroje. 2007 kovo 20 d.

1. Valstybei pasirinkimas tarp privataus ir valstybinio sektoriaus turėtų būti paremtas sąnaudų ir naudos analize, kurioje turėtų būti vertinami visi tiekimo būdai, visos infrastruktūros sistemos tiekimas, planuojamos finansinės ir nefinansinės sąnaudos ir nauda visu projekto laikotarpiu.

2. Nepriklausomai nuo privataus sektoriaus dalyvavimo, kiekvienas infrastruktūros projektas turėtų būti plėtojamas tik įvertinus, kokią sumą galima atgauti iš tiesioginio vartotojo, kokie kiti

finansiniai šaltiniai gali būti panaudojami deficito atveju.

3. Rizikos tarp viešojo ir privataus sektoriaus paskirstymas priklauso nuo to, kaip į projektą įsitraukia ir kokias pareigas prisiima privatus sektorius. Įgyvendinimo modelis ir rizikų pasidalinimas turėtų atitikti viešąjį interesą.

4. Būtina užtikrinti finansinę projekto įgyvendinimo drausmę ir skaidrumą. Būtina suvokti galimus finansinius padarinius ir prisiimtas pareigas.

5. Siekiant pritraukti privataus sektoriaus investicijas, būtina užtikrinti, kad investicinėje aplinkoje bus užtikrinti aukšti viešojo ir privataus sektoriaus valdymo standartai, skaidrumas, teisės viršenybė, nuosavybės apsauga bei sutartinių teisių įgyvendinimas.

6. Būtiną toks reguliacinis mechanizmas, kuris užtikrintų, kad visuose infrastruktūrinių projektų įgyvendinimo etapuose nebūtų korupcijos. Reguliavimas turėtų efektyviai užkirsti kelią korupcijai, ją identifikuoti ir už tai turėtų būti baudžiama. Turi būti užtikrinama, kad tiek privatus, tiek viešasis sektorius veiktų sąžiningai ir atsiskaitytų už savo veiklą.

7. Privataus sektoriaus dalyvavimas infrastruktūroje veikia geriausiai, sukuriama konkurencinga aplinka. Turi būti sudaroma galimybė komerciniam spaudimui, panaikinami įėjimo į rinką barjerai ir įteisinamas adekvatus konkurencijos reguliavimas.

8. Privačiam sektoriui būtina prieiga prie kapitalo rinkų tam, kad projektai būtų finansuojami. Apribojimai laisvam nacionalinio ir tarptautinio kapitalo judėjimui turėtų būti palaipsniui panaikinami.

9. Prieš pradėdant infrastruktūros projektą, valstybės institucijos turėtų užtikrinti pakankamą vartotojų ir kitų suinteresuotų asmenų konsultavimą.

10. Valstybės institucijos, atsakingos už privačiai administruojamus infrastruktūros projektus, turėtų turėti galimybę administruoti susijusius komercinius procesus ir lygiomis teisėmis bendradarbiauti su privataus sektoriaus partneriais.

11. Visi viešojo administravimo subjektai turi suprasti tikslus, kurių siekiama bendradarbiaujant su viešuoju sektoriumi infrastruktūros plėtroje.

12. Turi būti parengtas tarpjurisdikcinis regioninis bendradarbiavimo mechanizmas.

13. Siekiant efektyvaus privataus sektoriaus indėlio į infrastruktūros plėtrą, valstybės subjektai turi tinkamai suformuluoti tikslus ir juos pateikti konsultacijų metu.

14. Visa informacija, susijusi su jau egzistuojančia infrastruktūra, veiklos standartais, atsakomybę už sąlygų nesilaikymą, turi būti viešai prieinama visoms projekto šalims. Turi būti įgyvendinami išsamūs įmonių teisinės ir finansinės veiklos patikrinimai.

15. Infrastruktūrinių projektų ar koncesijos sutartys turi būti sudaromos vadovaujantis nediskriminavimo, teisingumo ir skaidrumo principais.

16. Turėtų būti nustatomi paslaugų rūšiniai ir efektyvumo standartai. Turi būti numatoma galimybė pakeisti pareigų ir rizikų paskirstymą nenumatytų kliūčių atveju.

17. Infrastruktūros paslaugų reglamentavimą turėtų vykdyti kompetentingos, pakankamai išteklių turinčios ir nuo infrastruktūros projekto šalių nepriklausomos valdžios institucijos.

18. Ilgalaikėje partnerystėje neišvengiamos derybos dėl sąlygų koregavimo. Tai turi būti vykdoma šalių gera valia, skaidriai ir nediskriminuojant.

19. Turi būti numatoma operatyvi ir nešališka ginčų sprendimo tvarka.

20. Privataus sektoriaus dalyviai turėtų laikytis bendrai priimtų atsakingo verslo principų ir standartų.

21. Privačios įmonės turėtų dalyvauti infrastruktūros projektuose gera valia ir stengtis kaip galima geriau įgyvendinti savo pareigas.

22. Privataus sektoriaus atstovai, jų subrangovai ir kiti susiję asmenys neturėtų duoti kyšių ar dalyvauti panašioje susijusioje veikloje tam, kad gautų turto, teisę sudaryti sutartis ar įtakos.

23. Tam, kad tarp šalių ir bendruomenės būtų vystomas pasitikėjimas ir visi suinteresuoti asmenys turėtų reikiamą informaciją, privatus sektorius turėtų prisidėti prie komunikavimo ir konsultavimo strategijų kūrimo.

24. Privatus sektorius turi suprasti savo reikšmę bendruomenėms dėl tiekiamų paslaugų. Kartu su valdžios institucijomis turi būti vengiama bet kokių nepriimtinių socialinių padarinių.

Naudota literatūra

Norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymo Nr. 1V-167 dėl saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo nuostatų ir saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=233839

2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2013 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr. 1V-438 dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012 - 2020 programos įgyvendinimo 2013 - 2015 metų veiksmų plano patvirtinimo. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1011489

3. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos vyriausybės direktoriaus įsakyme dėl projekto, vykdomo pagal ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ įgyvendinimo priemonę Nr. VP2-3.2-IVPK-01 „Plačiajuosčiai elektroninių ryšių tinklai“, finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo Nr. T – 66 57 p. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=318368

4. Europos Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui ES gairės“ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:E2013C0073&qid=1428650635332&from=EN>

Specialioji literatūra:

1. VĮ „Infostruktūra“ internetinis puslapis. <http://www.is.lt/lt/kodel-mes/svdpt.html>

2. VŠĮ „Placiajuostis internetas“ internetinis puslapis http://www.placiajuostis.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=16

3. The Hidden Problems with Government-Owned Networks. FUHR. J. P. <http://www.coalitionfortheneweconomy.org/wp-content/uploads/2012/01/1-6-12-Coalition-for-a-New-Economy-White-Paper.pdf>

Praktinė medžiaga:

1. 2002 m. kovo 7 d. sprendimo Italijos Respublika prieš Komisiją, C-310/99, Rink. p. I-02289, 65 punktas <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61999CJ0310&lang1=en&type=TXT&ancre=>

2. 2004 m. vasario 27 d. EBPO tarybos rekomendacijos plačiajuosčio interneto plėtrai <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/29892925.pdf>

3. 2007 m. kovo 20 d. EBPO Privataus sektoriaus dalyvavimo infrastruktūroje principai. <http://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/38309896.pdf>

4. 2009 m. gegužės 19 d. EBPO Investicijų į komunikacijų infrastruktūrą vaidmuo ekonomikos atgaivinimui <http://www.oecd.org/internet/broadband/42799709.pdf>

5. Konkurencinis neutralumas. EBPO rekomendacijų, gairių ir geriausių praktikų rinkinys. 2012 m. <http://www.oecd.org/daf/ca/50250955.pdf>

6. Valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis 2014–2020 metų laikotarpiu, tendencijų ir perspektyvų vertinimas. <http://www.esparama.lt/paraiska?id=35747&pgsz=10>

7. Valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis 2014 – 2020 metų laikotarpiu, tendencijų ir perspektyvų vertinimas. Projekto aprašymas. <http://www.ivpk.lt/lt/lthm/veikla/veiklos-sritys/ivpk-vykdomi-projektai/valstybes-informaciniu-technologiju-infrastrukturos-planuojamos-finansuoti-es-strukturiniu-fondu-paramos-lesomis-2014-2020-metu-laikotarpiu-tendenciju-ir-perspektyvu-vertinimas>

8. Galutinė ataskaita. Projektas „Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros ir paslaugų naudojimo skatinimo modelio parengimas“. <http://www.ivpk.lt/uploads/Leidiniai/Galutin%C4%97%20ataskaita.pdf>

9. VĮ „Infostruktūra“ 2013 metų veiklos ataskaita. http://www.is.lt/download/188/20140529_1.p